

THE GRAND®

NIEUWPOORT.8620

HISTORIEK

CONTACT

info@thegrand.be
www.thegrand.be

ADRES

Zeedijk 10
Hendrikaplein 1-9
Albert I-Laan 112
8620 Nieuwpoort

VDD Project Development
Sint-Jakobsstraat 70, B-8000 Brugge
+32 (0)50 44 99 00 (algemeen)
+32 (0)50 20 02 03 (verkoop)

hello@vddprojectdevelopment.com
vddprojectdevelopment.com

THE GRAND

THE GRAND®

NIEUWPOORT.8620

EEN MONUMENTAAL GEBOUW OP EEN HISTORISCHE SITE

De geschiedenis van 'The Grand' kan op zijn minst bewogen worden genoemd. In 1924 werd op de hoek van de Zeedijk met het Hendrikaplein het monumentale Le Grand Hôtel in een eclectische stijl met Beaux-Artsinslag en Art Deco-toetsen gebouwd naar een ontwerp van de Brusselse architect Apollon Lagache.

Het was één van de meest prestigieuze hotels van de Belgische kust tot aan WO II. Vanaf 1940 werd het in gebruik genomen als krijgshospitaal en in de jaren '60 werd het monument een vakantieresidentie. Doorheen de jaren raakte het gebouw beschadigd, verdwenen tal van waardevolle elementen en raakte het uiteindelijk ook in

verval. Het project 'The Grand' luidt de wederopstanding in van de landmark van Nieuwpoort-Bad. De ambitie voor dit uniek renovatieproject is om het gebouw haar grandeur en status aan de kust van Nieuwpoort terug te geven zodat het terug dé architecturale parel aan de Noordzee wordt.

THE GRAND HISTORIEK

Figuur 1: 1725, Kaarten van Provincies, delen van Provincies en kleinere territoriale omschrijvingen, West-Vlaanderen, Brugge

1. NIEUWPOORT

Van vissershaven, militair bolwerk tot mondaine badplaats

Tussen de 6de en de 14de eeuw bestond de kustbevolking uit een geïsoleerde samenleving, die haar blik richtte op de zee en zich toelagde op scheepvaart, scheepsbouw, visserij en zoutwinning. In de 12e en 13de eeuw werd de kustvlakte ook gebruikt voor schapenteelt en wolproductie ter ondersteuning van de leperse lakenindustrie. Vanaf de 14de eeuw nam het belang van de handelsvaart af ten voordele van de visserij. Samen met Oostende evolueerde Nieuwpoort tot één van de belangrijkste

vissershavens. De samenwerking van deze twee havens betekende een periode van grote bloei op economisch en maritiem vlak.

Vanaf de 16de eeuw werd de IJzer een echte frontlijn en kreeg haar monding een uitgesproken militaire functie. Nieuwpoort-Stad werd daarbij stelselmatig uitgebouwd tot een grensversterking tegen de gebiedsuitbreiding van Frankrijk ten koste van Spaans-Bourgondisch grondgebied. De Spanjaarden veroverden in 1583 Nieuwpoort en legden een reeks forten aan, bouwden in 1591 een waterschans en besloten om een fort te bouwen. In 1597 bouwden ze ter hoogte van de Groenendijk (huidige Victoriaaan) het Fort Triniteit op met kazernen en wachthuizen.

Twee jaar na zijn oprichting werd het fort al buiten gebruik gesteld en afgebroken. In 1678 sloten Spanje en Lodewijk XIV een verdrag waarin beslist werd dat Nieuwpoort met zijn haven in Spaanse handen bleef. Voor de verdediging van de IJzermonding bouwde het Spaanse leger in 1684 ter hoogte van het geslacht Fort Triniteit een nieuw fort of redoute. Dit nieuwe militaire bolwerk, dat invallen vanuit de duinen moest tegenhouden en Nieuwpoort-Stad moest beschermen, werd opgebouwd door de Franse militaire bouwkundige Sébastien Le Prestre de Vauban (1633-1707) rond de "Kleine Vierboute" (aan het huidige Nautilusgebouw).

In de 18de eeuw werden de 17e -eeuwse versterkingen zo goed als verwaarloosd. De grootschalige sloping van de verdedigingsinfrastructuur door Josef II (1741-1790) maakte dat de kustregio veel van haar militaire betekenis verloor. Gelijklopend met de afbraak

van de versterking van Nieuwpoort-Stad werd de havengeul verder uitgediept en bedijkt. Ook de IJzeroever werd definitief ingedijkt.

Aan het einde van de Franse overheersing in 1815 kenden de kustparochies in de Westkust een aanzienlijke bevolkingsgroei. Hun economische activiteiten bestonden nog steeds hoofdzakelijk uit landbouw en visserij. In de loop van de 19de eeuw werden in de dorpskernen eenvoudige burger- en handelshuizen opgericht, die met hun twee bouwlagen uitstaken boven de traditionele laagbouw. De kerken en de talrijke windmolens vormden op dat moment de opvallendste visuele aandachtspunten in het stadbeeld. In 1815 werden de duinen ook geprivatiseerd. Zo kwam het duinengebied van Nieuwpoort-Bad in 1819 in handen van Doornikse grootgrondbezitters. In 1830 werd het in zijn geheel verkocht 'Door verkoopsacte, verleden voor notaris Charles Simon te Doornik, en gedateerd 30 juli 1830, kocht het echtpaar Crombez-Lefebvre, grootgrondbezitters te Taintignies, van de familie de Ville en van baron Le Clément de Taintignies, 542 ha 85, 10ca duinengebied tussen IJzer en Oostduinkerke.' In 1839 kocht Benoit Crombez (1785-1854) ook het duinengebied van Lombardside op de rechteroever van de IJzer. De familie Crombez gebruikte toen de duinen als jachtgebied. Na de dood van Benoit in 1854 gingen zijn bezittingen aan de IJzermonding naar zijn vrouw Henriette Combrez-Lefebvre (1790-1873).

Sinds 1856 was Nieuwpoort als garnizoensstad helemaal afgedankt en in 1860 begon de ontmanteling van de vestingen. Nieuwpoort had na het verlies van haar militaire

functie en de afbraak van de versterkingen nood aan nieuwe inkomsten om de vrijgekomen gronden te verkavelen. Doordat de visserij en de maritieme handel in verval waren geraakt, kon de haven niet langer de nodige winsten genereren. De oprichting van een nabijgelegen badplaats zou voor nieuwe inkomsten kunnen zorgen. Dus op 1 mei 1858 begon Nieuwpoort-Bad, toen grondgebied Oostduinkerke, met de aanleg van een zeedijk: een smalle, genivelleerde duinenstrook over de ganse breedte van het huidige Nieuwpoort-Bad. Enkele vooraanstaande burgers van Nieuwpoort, waaronder Louis Meyne (burgemeester van Nieuwpoort), Louis Meyne-Vandevyvere (Tweede schepen van Nieuwpoort), Philippe Lecluyse (gemeenteraadslid), François De Jaegher (gemeenteraadslid) en Willem de Roo, stichtte op 21 april 1864 een naamloze maatschappij La Société Anonyme de Nieuport-Bains. Deze heren initieerden de oprichting van een badplaats, net zoals Oostende, en vroegen het stadsbestuur en andere notabelen van Nieuwpoort om hun project te steunen. In 1864 verleende Nieuwpoort de toelating om op het zeestrand over een lengte van 500 meter een dienst voor zeebaden op te richten. Een jaar later wilde Henriette Crombez-Lefebvre een stuk duinengrond en stond toe de kursaal Pavillon des Bains (architect M. De Man, architect uit Gent) nabij het strand te bouwen.

Wanneer de zoon van Benoit, Benjamin Crombez (1832-1902), de zomermaanden in Nieuwpoort kwam doorbrengen, duurde het niet lang of hij legde rond 1865 een drie kilometer lange verbindingsweg tussen Nieuwpoort-Stad en -Bad aan.

THE GRAND

Niet ver van de Villa Combres aan de zeedijk werd in 1867 door Crombez één van de eerste hotels van de badplaats gebouwd, namelijk Grand Hôtel des Bains. Dit hotel lag op de locatie van The Grand. Het had 72 hotelkamers en naast de gebruikelijke gemeenschappelijke ruimtes ook nog lees-, conversatie- en banketzalen en een feestzaal. Daar was ook het bureel van het nieuwsblad Le Littoral Nieuport-Bains gevestigd. In 1869 werd de spoorlijn Diksmuide-Nieuwpoort tot in de badplaats verlengd wat ook zorgde voor de aanleg van een spoorweg en een tramlijn. La Societe Anonyme de Nieuport-

Bains werd in de schaduw gesteld en Crombez nam de taak over om de Nieuwpoortse badplaats tot verdere ontplooiing te brengen. In een eerste fase (1864-1893) was de urbanistische en infrastructurele uitbouw vrijwel het monopolie van Benjamin Crombez. Hij vroeg de landmeter Thielens een plan van de badplaats op te maken en verdeelde het te koop gestelde terrein in bouwblokken. In zijn plan uit 1870-1872 werd de basis gelegd van het huidige dambordpatroon met drie parallelle wegen aan de zeedijk. Het Hendrikaplein werd aangelegd op de plaats waar de toegangsweg vanuit

Nieuwpoort-Stad en de zeedijk samenkwamen. Namen als 'Place Henriette', 'Allee Crombez', 'Voie François' en 'Voie Alexis' verwijzen naar leden van de familie Crombez. De duinen werden met helm en struiken beplant en in 1877 liet hij een 1.5km lange en 30-50 meter brede zeedijk aanleggen in klinkaardstenen. Deze dijk bestond uit drie stroken, één voor ruiters, één voor voetgangers en één voor wagens en karren om tijdens de wintermaanden bouwmaterialen aan te leveren en tijdens het zomerseizoen de toeristen tot aan hun woning te brengen. Op het einde van de 19de eeuw werd Nieuw-

Figuur 2: Postkaart met de belangrijkste gebouwen van Nieuwpoort-Bad, tussen 1900-1914

Figuur 3: Grand Hôtel des Bains

THE GRAND

poort-Bad zowel geprezen als veroordeeld voor haar uitzonderlijke brede zeedijk.

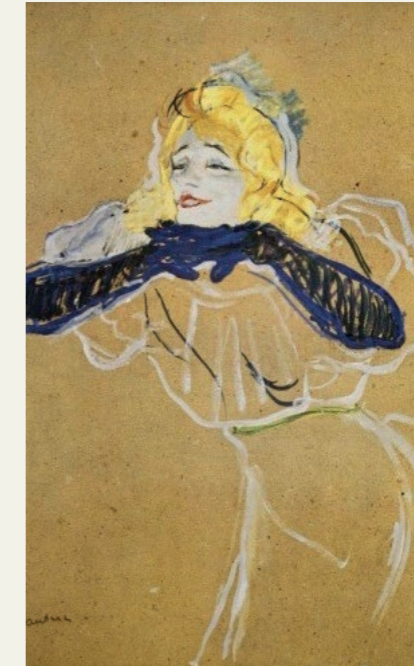
Naar Combres zijn opvatting moest Nieuwpoort-Bad als kustplaats een aristocratische standing hebben. Daarom weerde hij, op de door hem aangelegde zeedijk, om het even welke handelsuitbating of drankgelegenheid. Tot in 1893 wanneer een overkoepeld bouwreglement werd opgesteld, besliste hij eigenhandig over de bestemming, de bouwmaterialen en de vormgeving van wat er gebouwd werd. Enkel grote hotels mochten gebouwd worden. Tegenover de

steenweg naar Nieuwpoort-Stad kwam het Hotel de la Digue en verder het Hotel de la Plage. Alleen aan bepaalde families, die Crombez gunstig leken, verkocht hij zijn gronden om er een zomerverblijf op te richten. Op het tweede blok aan de zeedijk trof men de villa's aan o.a. Claeysens uit Wambrechies, de Kortrijkse familie Verschoore en generaal Henri Brialmont (1821-1903). Het derde blok begon met twee aanzienlijke eigendommen van de gebroeders de Brauwere van Nieuwpoort, verder drie kleine villa's van de bestuurders van Les grand Magasins de la Bourse van Brussel, het zo-

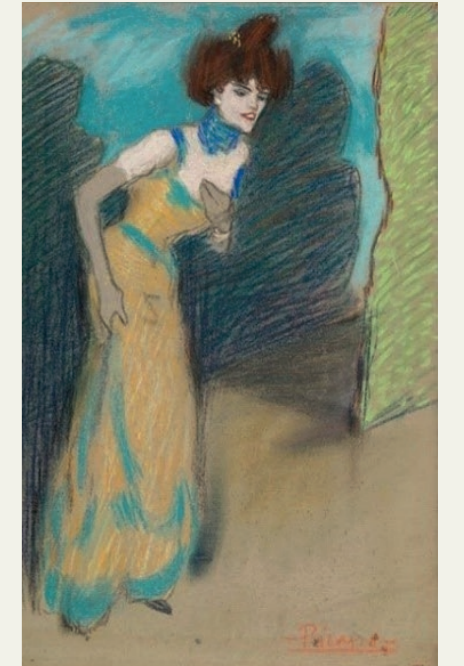
merverblijf van de Antwerpse baron Gaston de Vinck (1855-1927), van de Luikse baron Eugène Sadoine (1820-1904) en toenmalig minister van Justitie Jules Bara (1835-1900). Ook de Franse componist Charles Gounod (1818-1893) had er een villa naar zijn naam. Crombez voerde een eigenzinnige speculatieve politiek die bepalend was voor de architecturale uitstraling van de vooroorlogse bebouwing. Naargelang de ligging t.a.v. het Hendrikaplein legde hij specifieke bepalingen op voor de vormgeving van de woningen. Zo verplichtte hij de eigenaars van de villa's te bouwen in rode klinkaard baksteen.

Figuur 4: Sarah Bernhardt, Georges Clairin, 1876, Parijs, Petit Palais

Figuur 5: Studie Yvette Guilbert, Henri de Toulouse-Lautrec, 1894, Moskou, Puschkin-Museum

Figuur 6: Yvette Guilbert, Pablo Picasso, 1901, Barcelona, Museum Picasso

Figuur 7: De overblijfselen van Le Grand Hôtel des Bains na WOI

Door het overdreven elitarisme vermeed de middenklasse Nieuwpoort-Bad. In 1890 telde men op de zeedijk 42 villa's. Het was voor de badplaats na 30 jaar een magere resultaat. Onvoldaan, besloot Crombez de uitbating van de badplaats toe te vertrouwen aan Société Anonyme de Nieuport-Bains, heropgericht door de Brusselse aannemer Ernest Wauters-Dustin. Hij werd voorzitter van de beheerraad en uitvoerend directeur. Onder zijn beleid kwam er nieuw leven in de badplaats en brak er een drukke bouwperiode aan. Weldra stond het vijfde blok langs de zeedijk vol met nieuwe villa's. De Gentse kunstschilder Albert Baertsoen (1866-1922) bouwde er een zomerverblijf.

Het Hotel de la Digue werd gesloopt en het Hendrikaplein verbreed. In het midden van het plein werd een kioskggebouwd. Het Grand Hôtel des Bains aan het Hendrikaplein werd gemoderniseerd. Door de Brusselse architect Ernest Van Humbeeck (1839-1907) kwam als annexe van het Grand Hôtel de la Plage (Hotel op de locatie van het latere Le Petit Casino) een prachtige concertzaal tot stand, die tevens als schouwburg kon dienen. Daar trad de wereldberoemde actrice Sara Bernhardt (1844-1923) op evenals de bekende zangeres Yvette Guilbert (1865-1944). Verder werd de Voie Auguste verbreed, Hotel Cosmopolite werd gebouwd en er kwamen meer villa's bij. In 1896 werd een

nieuw kursaal opgericht. In 1898 verdwenen de gaslantaarns en werd de Zeedijk op elektriciteit verlicht, wat meteen een primeur was aan de Belgische kust. Rond 1907 was het inwonersaantal dermate toegenomen dat de badplaats het statuut van autonome parochie verwierf. Nieuwpoort-Bad telde rond 1910 ongeveer 83 villa's, zeven hotels, zeven winkels en één casino. Op een twintig jaar tijd was Nieuwpoort-Bad een levendige plek geworden totdat WOI voor een bijna totale vernieling zorgde.

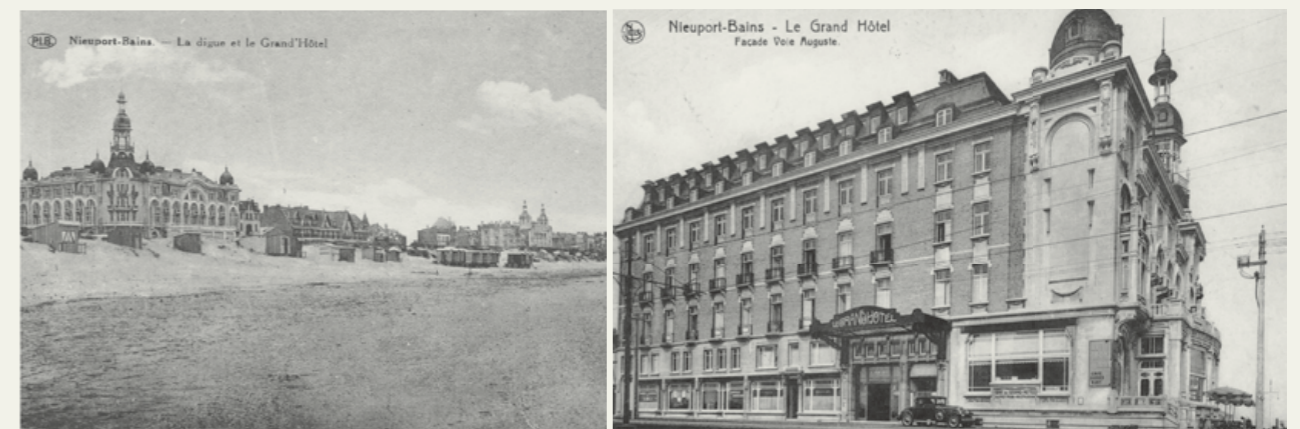
2. HEROPBOUW VAN NIEUWPOORT-BAD

In oktober 1914 nam Koning Albert I zijn intrek in de Villa Combres. Het Grand Hotel des Bains werd de vergaderplaats van de generale staf van het Belgisch leger. Eind oktober 1914 liet Koning Albert I de Ijzer-vlakte via het sluizencomplex van Nieuwpoort onder water zetten, waardoor de Duitse opmars vastliep. Nieuwpoort-Stad en -Bad vielen in WOI nooit in Duitse handen, maar lagen wel vier jaar lang in de vuurlijn. Nieuwpoort was een strategisch punt van de geallieerde frontlinie en werd niet enkel door Belgische, maar ook door Franse en Britse eenheden verdedigd. Ter hoogte van het Grand Hôtel des Bains heeft een archeologisch onderzoek uit 2020 sporen van loopgraven teruggevonden. De gebouwen aan de dijk lagen dan ook direct in de frontlinie. Zowel 's nachts als overdag volgden de Duitse artilleriebeschietingen elkaar op. Zo werden de villa Crombez en het Grand Hôtel des Bains in november 1914 helemaal vernield en werd de badplaats ontruimd. Van de luxueuze villa's en hotels restten alleen nog skeletten. De wederopbouw van de zone tussen Oostende en Frankrijk, met uitzondering van De Panne, werd geleid door de Belgische staat. De Dienst

voor Verwoeste Gewesten moest alle kosten dekken met betrekking tot Openbare Diensten en Gemeente-eigendommen. Onder toezicht van een Hoofdkoninklijke Commissaris werden de dijken, huizen en weginfrastructuur van de West- en Middenkust hersteld. Vanaf 1922 werd Nieuwpoort-Bad heropgebouwd volgens de visie van de Brusselse architect Arthur Vandenberghe (1877-1955). Hij tekende een plan uit dat het vooroorlogse geometrische grondplan respecteerde. De gemeente Oostduinkerke had echter niet genoeg financiële draagkracht om haar badplaats behoorlijk uit te rusten, waardoor de wederopbouw van Nieuwpoort-Bad traag op gang kwam. In de jaren 1920 engageerde de Brusselse Société Anonyme de Nieuport-Bains zich om op hun percelen aan de dijk twee prestigieuze amusementsgebouwen op te richten namelijk Grand Hôtel, Le Petit Casino en 25 villa's.

De bouw van het Grand Hôtel werd pas in 1929 voltooid, terwijl Le Petit Casino tijdens het interbellum onafgewerkt bleef. Beide gebouwen toerden boven de tussenliggende gebouwen uit.

Ze kaderden met zijn tweeën als het ware de skyline van Nieuwpoort-Bad. Op het gelijkvloers van Le Petit Casino werden een bodega, een dancing, een bowlingzaal en een cinema opgericht. Op de verdiepingen verschenen kleine huurappartementen. Ondanks zijn divers toeristisch programma werd dit casinokursaal nooit economisch rendabel. Vanaf 1928 was Nieuwpoort verbonden met Oostende door een elektrische tramverbinding en rond 1933 waren alle Belgische badplaatsen met elkaar verbonden, waarna ze een versnelde toeristische ontwikkeling kenden. De toeristische groei zorgde voor een verstedelijking van het duinenlandschap. Zo werd in 1933 de Albert I-laan aangelegd. Voorheen was het nog een vrij smalle steenweg die nauwelijks parallel met de havengeul van Nieuwpoort-Stad naar Nieuwpoort-Bad liep tot op het Hendrikaplein. Vanaf 1933 kwamen er ook specifieke bouwvoorschriften voor Nieuwpoort-Bad en in het bijzonder voor de zeedijk, waar de mogelijkheid werd geboden om voor de villa's een terras te bouwen volgens een gestelde maximumhoogte en breedte.

Figuur 7: Le Grand Hôtel links en Le Petit Casino rechts in de kustlijn van Nieuwpoort-Bad

Figuur 8: Le Grand Hôtel, zijde Albert I-laan

3. DE BOUW VAN LE GRAND HÔTEL

Begin jaren 1920 engageerde de Société Anonyme de Nieuport Bains de Brusselse architect Apollon Lagache (1882-1940) voor de oprichting van twee prestigieuze amusementsgebouwen namelijk Le Grand Hôtel en Le Petit Casino. Lagache had op dat moment al enkele woningen en cinema's in Brussel gebouwd en na WOI was hij als wederopbouwarchitect actief in Ieper en Nieuwpoort. De Société en Lagache kozen om net zoals de meeste hotels in Brussel en Oostende uit 1900 (voor WOI), het Grand Hôtel in een eclectische 'belle-époque' stijl, zowel exterieur als interieur, op te richten die voornamelijk gebaseerd was op het decoratieve vocabularium van de Beaux-artsstijl, maar met invloed van de art deco. Naar het voorbeeld van verschillende hotels en vooraanstaande gebouwen in Oostende en andere kustplaatsen uit 1900

werd gekozen voor een prominent hoekvolume met torens, verschillende terrassen, grote vensters met zicht op de zee en een restaurant aan de zeedijk. De Société wou duidelijk een 'statement' maken dat Nieuwpoort-Bad klaar was om te concurreren met de andere badplaatsen. Hoewel het hotel decoratief/stilistisch teruggrijpt naar het verleden, is het geconstrueerd op basis van een betonconstructie en had het al het technisch comfort van zijn tijd: centrale verwarming, stromend water, elektriciteit, telefoon, telegraaf en een lift. Een reclamefolder uit 1922 kondigde het hotel als volgt aan: 'Op de eerste verdieping eenige prachtvertrekken ter beschikking van bemiddelde uitheemsche badgasten uit landen aan geene zijde der Atlantische zee; talrijke kamers zullen hun eigen bad-

kamer hebben en ieder vertrek zal voorzien zijn van moderne lavabo's met warm en koud water, centrale verwarming tijdens den zomer in verkoelende toestellen herschapen, telefoon, centrale verluchting, zonder gewag te maken van de talrijke verbeteringen die men heden ten dage in het inrichten van een hotel brengt, volgens het voorbeeld van wat gedaan geweest is in de Palacen van de voornaamste steden. In een woord, het hotel zal aan alle de hedendaagsche eischen beantwoorden.' De constructie van het Le Grand Hôtel als Le Petit Casino werd uitgevoerd door de aannemer Fagnart uit Ath. De gevelstenen in pierre artificielle (400 m³) et simili werden vervaardigd door de firma Ghilardi & Cie uit Haren. In het atelier van Ghilardi werden er eerst modellen gemaakt, vooraleer ze in steen werden vervaardigd.

Figuur 9: Tekening van het eerste ontwerp van Le Grand Hôtel uit 1923

Figuur 10: De modellen voor de constructie van de rotonde van Grand Hôtel in de werkplaats van Ghilardi

Figuur 11: Het Grand Hôtel in opbouw

De oorspronkelijke bouwplannen voor het Grand Hôtel werden spijtig genoeg niet teruggevonden, maar aan de hand van andere ontwerpen van Lagache kan verondersteld worden dat hij voor dit hotel ook de interieurafwerking en -decoratie ontworpen heeft. De interieurafwerking werd opgebouwd met terugkerende decoratieve elementen; het is als het ware een dialoog tussen Lodewijk XVI- en art-decostijl. De stoelen en radiatorbekleding in gevlochten riet, de guirlandes, festoenen en ovale medaillons in Lodewijkstijl gaan samen met comfortabele fauteuils en geometrische art-decomotieven voor meubelstoffen, behangpapier en fineerpatroon. Zoals alle prestigieuze hotels had ook Le Grand Hôtel verschillende publieke en semipublieke ruimten: de inkomzaal met traphal en lift, een grote eetzaal met zicht op zee, verschillende salons, een rookkamer en een wintertuin. Aan de hand van de bestaande toestand en enkele contemporaine interieurfoto's kan er een beeld van het voormalige interieur gevormd worden:

INKOMZAAL

De inkomzaal met grote trap had een vloer in terrazzo-tegels met brede tapijtlopers, een lambrisering in Belgische Rouge Royal marmer, centrale verwarming met radiatorbekleding, decoratief uitgewerkte wanden met stucwerk in neo-Lodewijk XVI-stijl. Het stucwerk was in een lichte kleur geschilderd, het schrijnwerk had een donkerdere kleur of in faux-bois. De zetels waren eerder in art-decostijl.

EETZAAL

De grote eetzaal met zicht op de zeedijk diende ook als publiek restaurant. Zo was op de gevel aan de Albert I-laan de volgende reclame aangebracht: Bar du Grand Hotel (Buffet froid – Restaurant / Vins Fins-Bieres / Café-Thé-Glaces. Het restaurant had een visgraat parket met tapijtlopers waarop het personeel liep. De stoelen in een vereenvoudigde neo-Lodewijk XVI-stijl hadden ruggen in gevlochten rietwerk. De structurele elementen zoals de zuilen hadden een sombere lambrisering in tegenstelling tot de rijkelijke uitgewerkte lambrisering.

Figuur 12: De eetzaal langs de zeedijk

Figuur 13: Een onderdeel van de inkomzaal

Figuur 14: Een onderdeel van de inkomzaal

Figuur 15: De ronde zaal

Figuur 16: De bar/rookkamer

RONDE ZAAL

In de ruimte onder de toren was er een rond salon. De ronde vorm werd extra benadrukt door de Korintische zuilen die de constructie van de toren ondersteunen en de daarachterliggende wand met drie grote korbogvormige deuropeningen afgewerkt in een neo-Lodewijk XVI-stijl. De ruimte is verder aangekleed met een bont tapijt en een art-decozetels en kussens. Hetzelfde tapijt liep door in de salon langs het Hendrikaplein. In dit salon waren de stoelen en de radiatorbekleding met gevlochten riet afgewerkt, was er een eenvoudige licht gekleurde lambrisering en kwam de art-decostijl terug in de zetels.

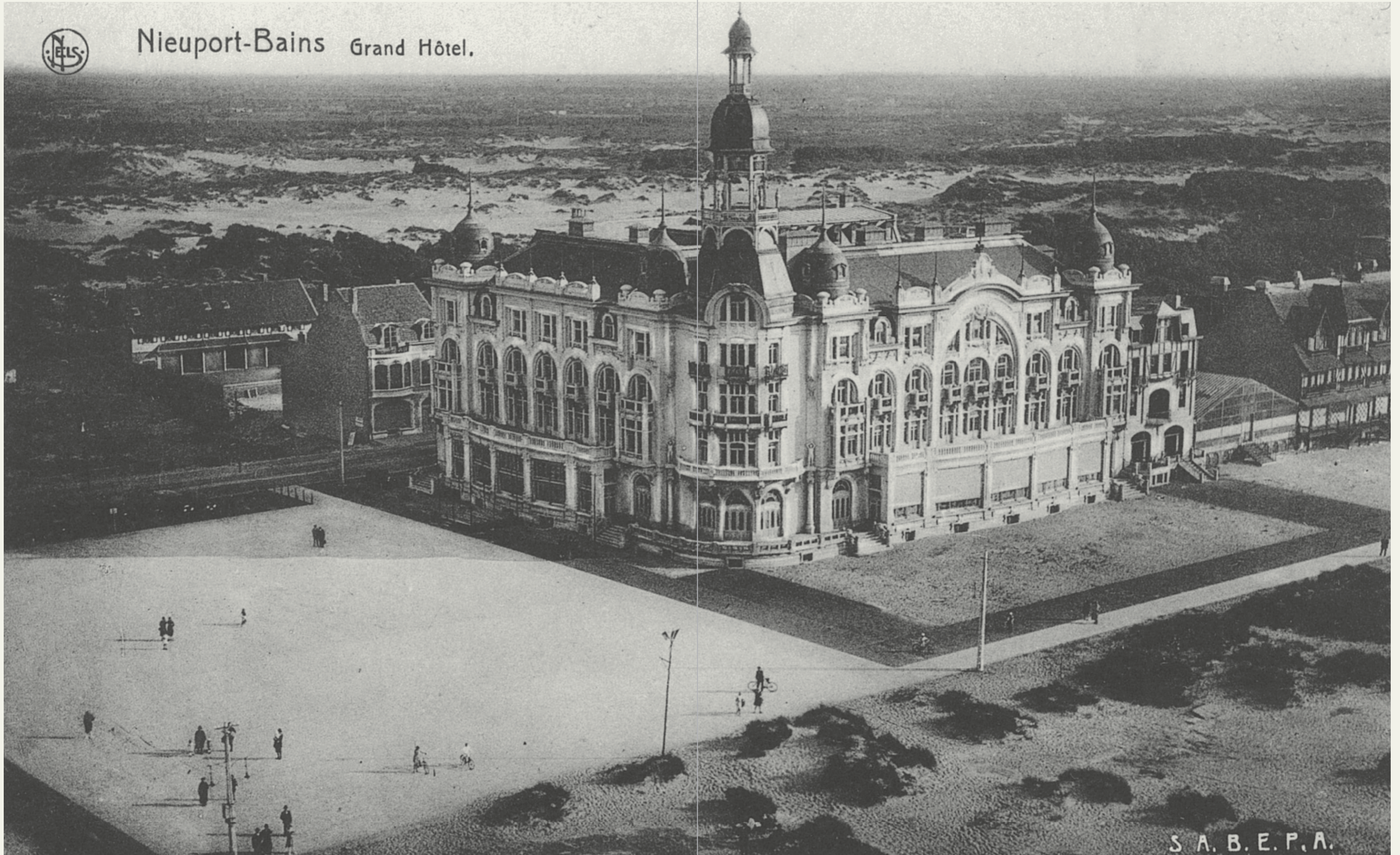
BAR / ROOKKAMER

De bar en/of rookkamer was, in tegenstelling tot de rest van het interieur, 'mannelijker' ingericht en helemaal in art-decostijl uitgewerkt. De houten lambrisering in donker hout hadden banken. Boven de lambrisering was een art-decozigzag behangpapier in een donkere of rode kleur. De art-decozetels stonden op een modern tapijt met geometrisch motief. In de ruimte was reclame voor Sandeman porto aanwezig.

Er was ook een wintertuin aanwezig, waar de gasten konden vertoeven en waarschijnlijk ook iets drinken. De verschillende kamers waren op de drie verdiepingen gelegen. De kamers op de eerste verdieping hadden een extra groot terras, waardoor hun ruimte naar buiten toe vergrootte. De kamers in de hoek onder de toren hadden een ronde ruimte met een marmeren schouwmantel. De verschillende dak- of zolderkamers hadden elk een dakkapel met zicht op de Albert I-laan. Deze kamers waren voorbestemd voor het dienstpersoneel dat met de hotelgasten meereisde. Mede door de tramlijn van Oostende tot de Panne kende het hotel aanvankelijk een groot succes, maar de glorie dagen van het Le Grand Hôtel waren maar van korte duur...

Nieuport-Bains Grand Hôtel.

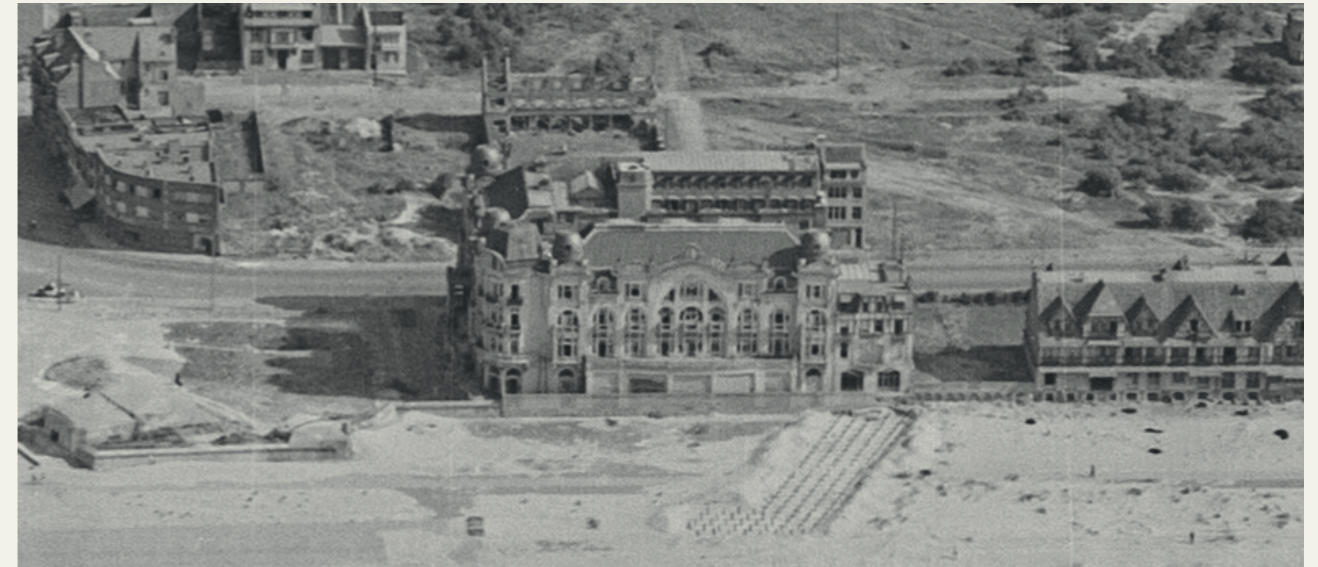

S. A. B. E. P. A.

Figuur 18: Generaal Rommel (links) in Nieuwpoort, met op de achtergrond Le Grand Hôtel (1943)

Figuur 19: Schade met o.a. de afgeplatte daken, geamputeerde toren, beschadigde gevels en ramen en vernietiging van de loggia (1946)

4. WOELIGE OORLOGSJAREN

Op 13 mei 1940 werd het hotel als krijgshospitaal gebruikt voor de Belgische soldaten. Twee dagen later, op 15 mei 1940, kregen de soldaten in de namiddag al bezoek van koningin Elisabeth. Een jaar later op dinsdag 28 mei werd het Hendrikaplein beschoten. Niet alleen de iconische toren, maar ook de voorgevel langs het Hendrikaplein werd zwaar beschadigd. De korfboog-

vormige uitbouw werd totaal vernietigd. Figuur 20 is een foto uit 1943 en toont dat de Duitse generaal-veldmaarschalk Erwin Johannes Eugen Rommel (1891-1944) in Nieuwpoort-Bad was als inspecteur van de Atlantikwall. Hij moest het gedeelte van deze verdedigingswerken, dat van de Noordzee tot de Golf van Biskaje liep, inspecteren en vervolgens rapporteren. Dit

alles had als uiteindelijk doel de verwachte geallieerde invasie tegen te houden. Op 4 augustus 1945, na het beëindigen van WO II, vloog een Amerikaans vliegtuig de volledige kust van Knokke tot De Panne af om foto's te nemen van de Belgische kust. Deze set foto's bevinden zich nu in de National Archives in de V.S.

Figuur 20 : Postkaart met zicht op White Residence, ca. 1970-1980

5. VAN HOTEL NAAR RESIDENTIE

Ondertussen werden het door de oorlog beschadigde Le Grand Hôtel en Le Petit Casino openbaar te koop gesteld. Het hotel werd pas in 1946 verkocht aan de gebroeders André Vereecke (juwelier) en Alberic Vereecke (bakker) uit Menen. Op basis van de aanwezige oorlogsschade lieten zij de daken van het hotel herstellen naar de plannen van bouwmeester Alois Bulthé (Duinkerkestraat 7, Nieuwpoort). De kenmerkende houten torenspits met dakruiter op het zeskantig dak werd niet

gerestaureerd en het dak werd bovenaan vlak gemaakt door het verwijderen van de koepels. Ook de andere torenspitsen werden afgevlakt. Over de restauratie van de rest van de gevel en de architecturale ingreep op de gelijkvloerse verdieping is geen sprake. Beeldmateriaal en onderzoek in situ tonen wel aan dat het bestaande schrijnwerk grotendeels werd behouden, gerestaureerd en gereconstrueerd. Waarschijnlijk werd naar aanleiding van de oorlogsschade de gelijkvloerse verdieping

anders ingedeeld. In 1953 werd het hotel verkocht aan de autohandelaar Leopold De Meulenaere-Roose uit Roeselare. Begin jaren 1960 bleef het complex eigendom van dezelfde familie, namelijk Bossuyt-De Meulenaere. Tussen 1958-1963 werd het Grand Hôtel tot een residentie omgebouwd waar de toeristen de mogelijkheid hadden om een appartement te huren. De indeling van het voormalige hotel werd gedeeltelijk gereorganiseerd en heringericht, waardoor bestaande kamers samen werden gevoegd

en extra badkamers en nieuwe keukens werden geïnstalleerd. Door de architect Firmin Deschrijver werden er plannen gemaakt om het pand herin te richten voor zowel appartementen, hotelaccommodatie als commerciële ruimten. De indeling evenals als de gevelafwerking van de gelijkvloerse verdieping zou helemaal vernieuwd worden om cafés, winkels en een lunapark in onder te brengen. Deze plannen werden uiteindelijk niet uitgevoerd, maar het gebouw kreeg wel een nieuwe naam, namelijk White Residence.

White Residence werd op 26/11/1981 beschermd als monument, eerst en vooral voor zijn historische en artistieke waarde, maar ook omdat het (toenmalig) naastliggende gebouw en Le Petit Casino op dat moment gesloopt zouden worden en vervangen worden door appartementsgebouwen. Men wou het voormalige Grand Hôtel op deze manier vrijwaren van sloping. Sinds de jaren '60 werd er niet meer in de modernisering van het complex geïnvesteerd. De typerende dakconstructie werd nooit gereconstrueerd en de gelijkvloerse verdieping werd verbouwd tot winkels en cafés. Doorheen

de laatste decennia verloor het voormalige Grand Hôtel zijn karakteristiek silhouet en werd het overschaduwde door de schaal van de omringende bebouwing. Ondertussen is het gebouw onbruikbaar geworden en voldoet het niet aan de huidige eisen inzake veiligheid, energie en gebruik. In de zomer van 2018 werd het pand gesloten uit veiligheidsoverwegingen en wegens brandgevaar.

6. THE GRAND

Het complex ligt er ondertussen verloederd bij, maar daar komt binnenkort verandering in. VDD Project Development, ontwikkelaar van historische projecten, kocht in 2020 het monument en zal het voor haar 100-jarig jubileum al haar grandeur teruggeven. En dat onder de nieuwe naam 'The Grand'. In samenwerking met het internationaal geprezen architectenbureau David Chipperfield Architects (VK), Bureau Bouwtechniek als uitvoerende architecten, de Brusselse restauratie-architecten Origin, interieurarchitect Arjaan De Feyter, het Agentschap Onroerend Erfgoed en de Stad Nieuwpoort zal het monumentale gebouw op een historische site een waardige nieuwe toekomst krijgen. Veel van wat er nog over is van het historische gebouw zal zorgvuldig worden gerestaureerd, zoals de inkomhal, de standbeelden en andere originele elementen in de gevels. Andere delen, zoals de nieuwe verdiepingen, de iconische toren en de koepels, zullen worden hersteld met een speelse, eigentijdse herinterpretatie van de bestaande architecturale taal, met respect voor het oorspronkelijke ontwerp.

REFERENTIES

LITERATUUR

- BAECK, M., (et.al.), Badplaats in stijl, Belle-époque – en interbellumarchitectuur in Blankenberge, 1870-1940, Tielt 2014.
- BILLIAU, R. (et.al.), Tussen Land en Zee: het Duingebied van Nieuwpoort tot de Panne, Tielt 1992.
- BILLIET, L., Nieuwpoort-Bad, in woord en beeld, De Panne 1982.
- CALLENAERE, J. (et.al.), Nieuwpoort graag gezien, Koksijde 2002.
- CONSTANDT, M., 100 jaar toerisme. Een eeuw vakantie in West-Vlaanderen, Tielt 1986.
- CONSTANDT, M., 'De hotels aan de Belgische kust', Te kust en te kuur. Badplaatsen en kuuroorden in België 16-20e eeuw, Brussel 1987, p. 111-119.
- DE BEAUCOURT DE NOORTVELDE, R., Histoire de Nieuport, portraits et illustrations, Deel II, Oostende 1910
- DECLERCQ, R., Nieuwpoort-Bad: geschiedkundige schets van de badplaats en de Sint-Bernardusparochie, Nieuwpoort 1957.
- DEGRYSE, R., 'Nieuwpoort', Belgische steden in reliëf. Plannen opgenomen door Franse militaire ingenieurs – XVIIe-XIXe eeuw, p. 116-117, Brussel 1965.
- DEGRYSE, R., De vroegste geschiedenis van Nieuwpoort: een havenstad en omgeving in Westelijk Vlaanderen tot 1386, Nieuwpoort 1994.
- DE PATER, B., SINTOBIN T. (red.), Koninginnen aan de Noordzee. Scheveningen, Oostende en de opkomst van de badcultuur rond 1900, Hilversum 2013.
- DE VENT, G., De Westkust van toen. Van de Panne tot Middelkerke, Brugge 1982.
- DE VENT, G., Zee en duinen, Kusttoerisme in de 19de eeuw, Brugge 1991.
- DUBOIS, M., 'Kustarchitectuur', Te kust en te kuur. Badplaatsen en kuuroorden in België 16e-20e eeuw, Brussel 1987, p. 219-235.

- GORDTS, P., Nieuwpoort-Bad 1864-1914, historische schets van het ontstaan en de ontwikkeling van een badplaats, Onuitgegeven Licentiaatsverhandeling, KULeuven 1984.
- LABARQUE, M., Van duindorp aan zee tot verstedelijkt lint aan de kust. Onderzoek naar de verstedelijkingsprocessen van De panne tot Nieuwpoort, Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, UGent 2007.
- LELIEVRE, W., Archiefbeelden Nieuwpoort, Glouchesterhire 2007.
- LELIEVRE, W., Archiefbeelden Nieuwpoort, deel II, Glouchesterhire 2011.
- LION, M., 'Van Combrez... tot Nieuwpoort-aan-Zee', in Monumenten & Landschappen, 6/4, 1987, p. 53-61
- LION, M., RAMAEKERS, M., 'De kustarchitectuur in de Westhoek of het bouwen aan de rand van de zee-fascinatie', in Monumenten & Landschappen, 1982, 1/3, p. 30-38.
- MAHIEU, E., Een stad vol stellingen. De wederopbouw van Nieuwpoort-Stad na Wereldoorlog I, Gent 2018.
- MORLEY, J., The Making of the Royal Pavilion Brighton, Design and Drawings, London 1984.
- RAHIR, E., Au Pays des Grandes Dunes, La Panne, Coxyde, St.-Idesbald, Oostduinkerke, Nieuport-Bain, Bruxelles 1928.
- VAN DEN BORNE, S., Een architectuurhistorisch onderzoek naar de zeedijk van Nieuwpoort-Bad (1864-2006), Onuitgegeven Licentiaatsverhandeling, VUB 2006.
- VERKEST, M., Een hoekje der Vlaamsche Kust. Nieuwpoot, Veurne, Diksmuide, Gent 1898.
- VONKSTEEN (ed.), Nieuwpoort-Bad is grondgebied Oostduinkerke, Langemark 1939.
- WYBO, C., Nieuport ancien et Moderne, Guide du visiteur, Lille 1905.

ARCHIEVEN

- Brugge, Kadasterarchief West-Vlaanderen, Nieuwpoort Sectie D, perceel 41B Brugge, Rijksarchief, BE-A0513 / TBO 183/35 en 131; BE-A0545 / I 24; BE-A0510 / I 414, I 646, I 583;
- Brugge, Provinciaal Archief West-Vlaanderen, A/1940-heden/A.4./2000/P.B./111i
- Nieuwpoort, Stadsarchief, Reeks 874.1, plannen H-Z
- Heemkring Ramskapelle, Postkaartenverzameling Nieuwpoort-Bad
- Privé-archief, Walter Lelièvre: Postkaartenverzameling Nieuwpoort-Bad

WEBSITES

- <https://www.delcampe.be>
- <https://inventaris.onroerendergoed.be>
- <http://debarkentijn.be/villacrombez/index.html>,
- www.beeldbankkusterfgoed.be

THE GRAND

CONTACT

info@thegrand.be
www.thegrand.be

ADRES

Zeedijk 10
Hendrikaplein 1-9
Albert I-Laan 112
8620 Nieuwpoort

VDD Project Development
Sint-Jakobsstraat 70, B-8000 Brugge
+32 (0)50 44 99 00 (algemeen)
+32 (0)50 20 02 03 (verkoop)

hello@vddprojectdevelopment.com
vddprojectdevelopment.com

Concept & Layout by **Maister.be**

THE
GRAND[®]